

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_Фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-професійна програма
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

на тему: **«Кредитний портфель комерційного банку»**

Виконавець:

студентка факультету ФБС

Токарчук Юлія Валеріївна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Основним джерелом доходів банків є отримання прибутку від здійснення кредитних операцій. У зв'язку із цим, головною проблемою, яка сьогодні стоїть перед менеджментом банків, є ефективне формування кредитного портфеля банку. Неefективне його формування приводить до підвищення ризиків здійснення кредитних операцій, а це, у свою чергу веде до збитків та втрати вкладених ресурсів.

Правильна організація банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями, належне забезпечення його оперативною та вірогідною обліковою інформацією є основою фінансової стабільності й ринкової стійкості банків. В умовах негативного впливу наслідків світової фінансової кризи особливої актуальності набуває формування оптимального кредитного портфеля банку з метою підвищення ефективності його діяльності шляхом впровадження відповідної кредитної політики.

Кредитна політика повинна охоплювати найважливіші елементи та принципи організації кредитної роботи в банку, визначати пріоритетні напрями кредитування. Кредитна політика банку у мовах сьогодення – це частина філософії банківського бізнесу, яка визначає внутрішню банківську процедуру видання кредиту, документообіг, моніторинг за кредитним портфелем, роботу з проблемними кредитами, управління кредитними ризиками. В даному контексті основною метою кредитної політики є досягнення комерційного зростання шляхом зміцнення та підвищення надійності кредитного портфеля банку.

Дослідженню питань формування кредитного портфеля банків присвячено чимало праць таких вітчизняних вчених, як Ю. Бугель, В. Вовк, А. Пашков, Л. Бондаренко, О. Литовченко, І. Глуценко, І. Семенча та ін. Відзначаючи безсумнівну цінність та значимість проведених наукових досліджень, потрібно вказати, що у більшості праць розглядаються окремі питання організації кредитних взаємин банків із індивідуальними позичальниками, тоді як важливо розглянути ті аспекти кредитних операцій, які стосуються формування системи управління кредитним портфелем банку загалом.

Свідченням того, що дана тема набуває все більшої актуальності є й той факт, що в останній час у світовому науковому колі з'явилася велика кількість публікацій, які в тому чи іншому ступені стосуються теми кредитування, але в українських виданнях вона висвітлена не достатньо і потребує більш детального розгляду.

Метою роботи є узагальнення теоретичних підходів до формування кредитного портфелю комерційних банків та розробка рекомендацій щодо удосконалення управління кредитним портфелем в АТ КБ «Приватбанк».

Завдання дослідження:

– з'ясування економічної сутності та значення кредиту в діяльності комерційних банків;

- визначення поняття та видів кредитного портфеля комерційних банків;
- дослідження особливостей формування кредитної політики комерційними банками;
- аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку системи формування кредитного портфелю комерційних банків в Україні;
- аналіз структури та динаміки активів комерційного банку АТ КБ «Приватбанк»;
- аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»;
- визначення особливостей застосування економіко-математичного моделювання при формуванні кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»;
- визначення напрямів оптимізації кредитного портфелю комерційного банку;
- визначення напрямів вдосконалення формування кредитного портфелю фізичних осіб АТ КБ «Приватбанк».

Об'єктом дослідження є процеси формування кредитного портфелю комерційного банку АТ КБ «Приватбанк».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи управління кредитним портфелем комерційних банків і розробка рекомендацій щодо його покращення.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися такі методи дослідження: спостереження (систематичне вивчення банку, отримання первинної інформації у вигляді показників фінансової звітності за аналізований період), порівняння (зіставлення аналізованих параметрів, коефіцієнтів, статей балансу між собою або з базовим показником, нормативним значенням), абстрагування (відхід у визначеннях категорій від несуттєвих властивостей та виділення декількох суттєвих характеристик), графічний аналіз, логічний аналіз, індукція, дедукція, узагальнення, моделювання та кореляційно - регресійний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є такі джерела інформації: закони України, постанови правління Національного банку України, нормативно-правові акти, звітність банку АТ КБ «Приватбанк», наукові статті з даної тематики, спеціальні та періодичні видання зарубіжних і вітчизняних авторів, Інтернет ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінок, включаючи 17 таблиць, 14 рисунків, 4 додатка і список використаної літератури із 44 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади формування кредитного портфелю комерційних банків**» визначено теоретичні аспекти кредитів як основи формування кредитного портфелю комерційного банку.

Основна увага приділяється огляду специфіки організації кредитної діяльності та проведенню кредитної політики банку.

У другому розділі *«Аналіз системи формування кредитного портфелю комерційного банку (на прикладі АТ КБ «Приватбанк»)»* розглянуто сучасний стан системи банківського кредитування в Україні, дана організаційно-економічна характеристика АТ КБ «Приватбанк», проаналізовано показники, що характеризують кредитну політику та кредитний портфель АТ КБ «Приватбанк».

У третьому розділі *«Шляхи вдосконалення системи формування кредитного портфелю комерційних банків»* представлені напрямки вдосконалення кредитної політики та кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк». Розроблені підходи представляють практичний інтерес для банку та прийнятні для впровадження у його подальшій діяльності.

ВИСНОВКИ

У дипломному дослідженні наведено теоретичні узагальнення та надано практичні рекомендації щодо механізмів формування кредитного портфелю комерційних банків.

1. Найбільшу частку у структурі активних операцій комерційних банків займає кредитування, а відтак є пріоритетним напрямом їхньої діяльності. Аналіз визначень кредиту, дає змогу зробити висновок, що найбільш економічно обґрунтованою є характеристика кредиту, як відносин, пов'язаних з наданням ресурсів у тимчасове користування на умовах повернення із погашенням зобов'язань, які при цьому виникають. Дане визначення охоплює практично всі види кредитних відносин, як частини економічних відносин, включаючи не лише відносини пов'язані із рухом позичкового капіталу, а й ті, які виникають при реалізації товарів з відстрочкою платежу, попередньою оплатою, операціями із вкладами населення тощо.

2. Кредитний портфель трактується як інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення прибутку, ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямами кредитування з урахуванням вимог кредитної політики банку та органів банківського нагляду. Залежно від мети банк формує кредитний портфель певного типу. Дослідження показало, що кредитний портфель взаємозв'язує три ключові аспекти банківської діяльності – дохідність, ліквідність і ризик.

3. Важливим завданням, що постає перед менеджерами комерційних банків в сфері кредитування, є розробка ефективної кредитної політики. Кредитна політика являє собою систему заходів у сфері кредитування клієнтів та визначених механізмів здійснення кредитних операцій у межах загальної стратегії банку. Кредитна політика визначається як можливість оцінити рівень ризику, що може взяти на себе банк при проведенні кредитних операцій, та визначити систему заходів щодо його мінімізації. Основними пріоритетами

при формуванні кредитної політики для банків України повинні бути прибутковість діяльності, надання якісних кредитів та оптимальне збільшення кредитного портфелю. Дотримання зазначених пріоритетів сприяє підвищенню рівня фінансової стабільності банку.

4. Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку системи формування кредитного портфелю комерційних банків в Україні. Оцінена частка непрацюючих кредитів комерційних банків України. Виявлено, що за останній період частка непрацюючих кредитів у всіх групах банків не має постійної динаміки. Зменшення частки непрацюючих кредитів відбувається завдяки поступовому розгортанню нового кредитування. Збільшення споживчого кредитування дало змогу підвищити якість портфеля роздрібних кредитів, а продаж банками непрацюючих валютних кредитів бізнесу – портфеля корпоративних кредитів.

5. Дослідження конкретного комерційного банку проводилось за матеріалами АТ КБ «Приватбанк». В цілому за аналізований період 2017 - 3 кв. 2021 роки спостерігається загальне збільшення активів банку на 45,50%. Аналіз складу та структури активів АТ КБ «Приватбанк» за 2017- 3 кв.2021 рр. показав, що найбільшу частку сукупних активів займають різноманітні цінні папери. На другому місці по відсотках до підсумку на протязі аналізованого періоду - кредити та зобов'язання клієнтів, на третьому місці - грошові кошти та їх еквіваленти.

6. Дослідження кредитного портфеля комерційного банку АТ КБ «Приватбанк» показало, що частка кредитного портфелю за аналізований період мала мінливу тенденцію. Проведення аналізу галузевої структури кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» дозволило визначити переваги, які надає банк, формуючи свій кредитний портфель відповідно до основних галузей у динаміці, а також зміни, які відбувались останніми роками. Нові кредити надавались із застосуванням підходу до оцінки фінансового стану позичальника та аналізу ризику неповернення позики. Найбільшу питому вагу займають кредити, що управляються як окремий портфель. Друге місце займають кредити фізичним особам. В цілому під час аналізу кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за 2017 – 3 кв.2021 рр. були виявлені як позитивні, так і негативні моменти. Але та негативна ситуація, яка спостерігається, свідчить про погіршення якості кредитного портфеля банку у зв'язку зі зниженням платоспроможності клієнтів та кризової ситуації в країні в цілому.

7. За результатами побудови та аналізу економіко-математичної моделі можна зробити висновок, що рівень приросту кредитів АТ КБ «Приватбанк» залежить від рівня ВВП та середньооблікової ставки НБУ, при чому згідно з проаналізованими тенденціями зі збільшенням темпу приросту середньої облікової ставки та збільшення темпу приросту ВВП призведе до збільшення темпу приросту кредитів АТ КБ «Приватбанк» на 12,42%.

Таким чином, АТ КБ «Приватбанк» необхідно приділити велике значення оптимізації використання кредитних ресурсів, використовуючи внутрішні фактори впливу, задля зменшення впливу зовнішніх факторів.

8. Практична реалізація стратегічних засад кредитної політики в частині формування власне кредитного портфеля банку передбачає передусім врахування усіх можливих факторів впливу та оцінку ступеня ризику, притаманного кредитним операціям. При цьому потрібен вибір пріоритетних напрямів кредитних вкладень на основі оцінки сукупності внутрішніх та зовнішніх факторів впливу, що позначаються на практичних можливостях банку із формування кредитного портфеля. Необхідність врахування цих факторів пов'язана з вивченням ринкової ситуації на макроекономічному рівні та особливостей діяльності самого комерційного банку на мікроекономічному рівні з тим, щоб найбільш реально оцінити перспективи ефективного застосування власного капіталу і залучених ресурсів у кредитних операціях з метою досягнення основних цілей кредитної політики.

9. В АТ КБ «Приватбанк» в системі кредитування фізичних осіб головною проблемою є зростання частки неповернених кредитів та прострочених кредитів. З метою удосконалення системи кредитування фізичних осіб необхідно мінімізувати кредитний ризик неповернення кредитів.

Для мінімізації ризику неповернення кредитів фізичними особами пропонуємо впровадити наступні заходи: 1. Посилення вимог до позичальників. Моніторинг. 2. Співпраця з Бюро кредитних історій. 3. Розробка механізмів адаптації ставки за кредитами. 4. Організація управління кредитним ризиком у взаємозв'язку з управлінням персоналом.

Таким чином, якісна та ефективна кредитна політика банку щодо формування кредитного портфелю дозволяє підтримувати показники своєї діяльності на належному рівні, зміцнювати фінансову стійкість, вчасно реагувати на негативні зміни показників кредитування та обмежувати обсяги кредитування, а також визначати найбільш вигідну для банківської установи тактику діяльності.

АНОТАЦІЯ

Токарчук Ю. В. «Кредитний портфель комерційного банку»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2022 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процеси формування кредитного портфелю комерційного банку АТ КБ «Приватбанк». Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи управління кредитним портфелем комерційних банків і розробка рекомендацій щодо його покращення.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні питання організації кредитної політики та формування кредитного портфелю комерційних банків на прикладі комерційного банку АТ КБ «Приватбанк». Визначено етапи формування політики управління кредитною діяльністю банку.

Проведено аналіз фінансової діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості управління кредитним портфелем банку та його ефективність АТ КБ «Приватбанк».

Зроблено пропозиції щодо удосконалення формування кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк».

Ключові слова: комерційний банк, банківські ресурси, кредити, кредитна політика, кредитна діяльність, кредитні ризики.

ANNOTATION

Tokarchuk Yu. V. "Loan portfolio of a commercial bank"
qualification work for a bachelor's degree in the specialty
"072 Finance, Banking and Insurance"
educational and professional program Finance, Financial Management and Insurance
Odessa National University of Economics, Odessa, 2022

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of research is the processes of formation of the loan portfolio of the commercial bank of JSC CB "Privatbank". The subject of research is the theoretical and practical foundations of credit portfolio management of commercial banks and the development of recommendations for its improvement.

The paper considers theoretical and practical issues of credit policy organization and formation of the loan portfolio of commercial banks on the example of a commercial bank JSC CB "Privatbank". The stages of formation of the bank's credit management policy are determined.

The analysis of the bank's financial activity is carried out and the bank's position on the financial services market is determined. The peculiarities of the bank's loan portfolio management and its efficiency of Privatbank JSC have been studied.

Proposals have been made to improve the formation of the loan portfolio of JSC CB "Privatbank".

Key words: commercial bank, bank resources, loans, credit policy, credit activity, credit risks.